

TALLAFERRO

REVISTA D'INFORMACIÓ I OPINIÓ VILATANA

Any 3 - N.º 14 - BESALÚ - Març-abril, 1986

EDITORIAL

Els atractius d'una població no rauen solament en la bellesa dels seus monuments. Si així fos, totes aquelles sense un passat esplendorós estarien condemnades a la mediocritat.

Hi ha altres elements que ajuden a fer atractiva i agradable una població, a tenir-ne una idea o una altra. Per exemple, la netedat. Això és important arreu, i simplement per un respecte a la gent mateixa del lloc, però encara més si es tracta d'un centre mínimament turístic. Això s'està procurant a Besalú —la qual cosa no significa que sigui un problema totalment resolt— igual com, a través de l'Oficina Municipal de Turisme, donar una bona informació a tots els qui ens visiten.

Hi ha, però, quelcom que sembla estar totalment oblidat i que, en canvi, és un d'aquells elements que poden originar una mala imatge de la nostra vila: ens referim a l'enllumenat de la carretera. És pobre i deficient. No s'hi ha tocat res durant anys i, sense cap mena de dubte, és el més trist en tota la línia de Girona a Olot. Quina diferència, si el comparem amb els d'Argelaguer i Serinyà, els nostres veïns!

Travessar Besalú de nit proporciona una visió fantasmagòrica del poble; la imatge de quelcom abandonat, en descomposició. I és una veritable llàstima!

I l'enllumenat acabat d'estrenar —encara que no acabades les obres— del passeig que porta a Racolta, ac-

centua la misèria llumínica de l'Avda. del President Lluís Companys.

Tot val diners, però no sembla que arranjar i adequar la il·luminació de la carretera —tasca que hauria d'anar acompanyada d'una renovació de la voraviahagi d'ésser una obra excessivament costosa com per a no afrontar-la sense excessiva demora. I igual podríem dir de la il·luminació d'alguns carrers i del Pont Vell, també insuficient i que, per aquesta raó, no fa ressaltar tota la seva bellesa a la nit.

ÍNDEX

Editorial.....	1
Pasqua Literària.....	2
500 Aniversari de la Pau Remença.....	3
Informació Municipal.....	4 i 5
Homenots.....	6 i 7
Informació Vilatana.....	8, 9, 10 i 11
Còmics.....	12

NOTA: «Tallaferro» no es responsabilitza necessàriament de l'opinió que expressin els articles signats.

PER A TU, QUE ETS LLUNY D'ACÍ

S'han assecat les flors
que tu un dia em vares regalar.
S'ha perdut l'olor
que tu un dia em vares deixar.

La notícia de la teva presència
no es troba enlloc.

Amb tot, encara recordo el teu somriure,
els dos clots que se't feien a les galtes
quan ensenyaves les dents i et brillaven els ulls.

Lluny per sempre més,
no hi haurà lladre al món
que es pugui endur el teu record
que ara és meu.

I la teva absència serà present
sobre un món viscut en el somni.
Aniré sentint la música sonant sense parar
bo i portant-me el teu alè i,
el record de quelcom inesborrable, esdevindrà
la llum que mai no s'enfosqueix.

I quan el teu nom sigui dit
de l'esperança viuran els éssers
que mai no retrobarem

Abril 1986
Samat

ADÉU, FINS MAI

De sobte van aparèixer unes llums enfront meu.
Eren allà, al bell mig de la carretera
on feia instants no hi havia res.

Tot i que anava a 140 per hora,
aquells llums s'acostaven molt a poc a poc.
Hi anava irremeiablement.

Tenien l'atractiu de la brillantor engegadora
del metall sota el sol d'estiu.
No podia moure el volant,
una força més gran que jo mateix
em dominava els braços.

En cap moment no vaig dubtar ni un instant, però.
Sabia que havia de fer-ho,
que no existien replantejaments.

El contacte va ésser d'allò més dolç,
vaig sentir el cos rodejat de líquid espès.
La desintegració va ésser momentània.
Després, ja no vaig necessitar res de res ni ningú.
Era elevat a la glòria.
Era mort. Era mort. Era mort...

10 de març de 1986
Werther

NIT ESTRELLADA

Narració finalista en el Concurs Literari Infantil i Juvenil de la Garrotxa, organitzat per Òmnium Cultural.

Era una nit d'estiu. Tota silenciosa i calmada. Solament s'escoltava l'espurneig del foc d'en Cebrià que estava cremant vells trossos de fusta inútils. En la foscor, la resplendor del foc resultava molt acollidora.

Osvald i Tadeu caminaven per allà, sense acostar-se gaire a les brases perquè feien molta calor. A en Tadeu li interessaven sobretot les guspieres, que saltaven fins al cel nocturn per esvanir-se en un moment.

La bella Lluna presumia el seu somriure més brillant, i a la llunyania se sentia un mussol que cridava la seva parella.

—Mira aquelles brases al cim de la casa —va dir en Cebrià assenyalant—. Algú deu haver encès una foguera.

—No són brases, sinó estrelles... —digué l'Osvald—. No veus que quietes s'estan, i com brillen?

—Que bé! —exclamà en Tadeu, meravellat.

Aquesta és la història de les estrelles.

M.ª Dolors Tarrés i Prujà
7è. d'EGB. Col·legi
«Salvador Vilarrasa» de Besalú

oh viens tout près de moi
puis pose avec émoi
tes lèvres sur ma bouche
— dans un baiser farouche
je serai toute à toi!

RESA UNA NOIA EN MON BATELL:

SOTA LES VELES LA CAPTINDRÉ

Com sé que es besa la hesaré

si no li duia cap cançó—

marineret

qui no vigila —corsari ve i li pren l'aimia—

corsari ve i li pren l'amor

MARSEILLE PORT D'AMOUR

NOTRE DAME DE LA GARDE PRIEZ POUR NOUS

Joan Salvat Papasseit

Perruqueria MONTSERRAT

Grup Ntra. Sra. del Mont, 108
Tel. 59 01 19 - BESALÚ

«500è. ANIVERSARI DE LA PAU REMENÇA. SENTENCIA ARBITRAL DE GUADALUPE, 1486»

Cap a l'any 1000, els pagesos establerts des dels temps de la Marca Hispànica, després de l'entrada dels francs, eren gent lliure i propietaris de les terres que conreaven. Els masos eren petits, la producció escassa, però ells disposaven de les seves persones i dels seus béns, tots protegits pel comte i el seu tribunal de justícia.

Aquesta situació persistí fins als anys 1030, en els quals per debilitats en la governació del Comtat de Barcelona, els nobles que administraven els grans dominis del país per delegació del Comte, s'independitzaren i actuant al seu profit s'apoderaren dels béns comtals, governaren amb despotisme i independència els seus dominis, administrant inclusivament la justícia, i d'aquesta forma passaren de funcionaris del Comte a senyors jurisdiccionals independents. Això comportà que cada senyor va crear la seva pròpia policia en forma de cavallers armats (*milites*) que a les seves ordres feien complir els bans.

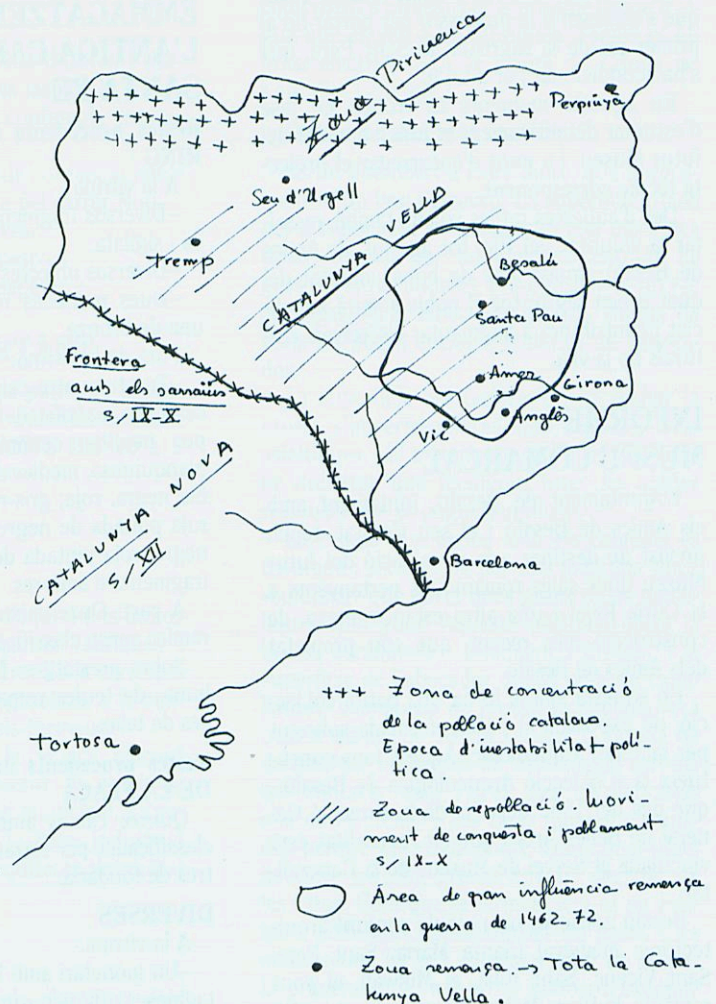
Cap als anys 1060, el Comte de Barcelona i la seva esposa Almodis aconseguiren anar recuperant el poder. Compraren castells i feren entrar els grans senyors a l'òrbita de la seva dependència mitjançant pactes. Però en aquests pactes hi hagué un gran perdidor: la classe pagesa, que no podent resistir l'allau d'imposicions, càrregues i servituds que havien caigut sobre ells, hagueren de cedir les propietats i encomanar-se a algun senyor a la recerca d'una eventual protecció.

En els dominis territorials, els propietaris van anar imposant als conreadors (masovers) l'adscripció forçosa i hereditària a la terra que conreaven, amb la consegüent pèrdua de llibertat. Aquests pagesos s'anomenen en els documents «homes propis i sòlids», perquè depenen exclusivament d'un sol senyor i no poden prendre en emfiteusi (arrendament) terres d'altres senyors. El nombre d'homes propis i sòlids va augmentar durant els segles XII i XIII pel gran nombre d'homes lliures que, cercant la protecció d'un poderós, s'hi encomanaven de cos i béns i acceptaven l'adscripció, i també pel gran nombre de pagesos que es lligaven a senyors alodials mitjançant contractes agraris de caràcter emfiteutic, on constava l'obligació que tenien d'habitar permanentment al predi cedit.

Aquesta institució ja es trobava ben desenvolupada el segle XII. Ja aleshores els homes propis i sòlids no podien ésser protegits del seu senyor directe per cap altre senyor, ni tan sols pel comte-rei, ni podien abandonar el mas sense redimir-se (remença) ni encara menys refugiar-se en viles, ciutats, castells o altres llocs privilegiats. Va ésser llavors quan es van començar a configurar els sis Mals Usos característics dels pagesos de remença de la Catalunya Vella.

Aquests eren: Remença personal, o redempció obligatòria per abandonar el mas i canviar de casa i terra; Eixorquia, o dret d'herència dels qui morien sense successió; Intèstia, o dret d'un terç dels béns en morir deixant vídua i fills, i d'una meitat si sols quedaven o fills o vídua; Cugúcia, dret de la meitat dels béns de la dona adúltera, i si hi hagués hagut condescendència, per part del marit, dret de la totalitat dels béns; Arsina, indemnització en cas d'incendi; i Ferma d'espoli, preu que s'havia de pagar al senyor perquè donés consentiment al nou matrimoni (de vegades es confon amb el dret de caixa, però no és el mateix).

A partir de 1380, la caiguda dels preus agrícoles com a conseqüència de la Pesta Negra del 1348 provocà la disminució dels ingressos senyorials, i els propietaris explotaven cada vegada més els pagesos. Com a contesta a aquesta problemàtica aparegué, el 1380-90, una agitació pagesa de tipus violent i místic. Davant aquest fet, els monarques Joan I i Martí l'Humà van portar a terme una política filoremença perquè consideraven que aquest moviment era el resultat d'una problemàtica social molt important, i perquè a la Corona li interessava rescatar jurisdiccions reials que els grans propietaris ostentaven. Amb l'arribada de la dinastia castellana dels Trastàmara, la situació canvià ja que la monarquia es posà al costat dels terratinents. Ara bé, quan de nou s'intensificà la crisi, la problemàtica remença tornà. Davant l'evidència, Alfons el Magnànim decretà una Sentència Interlocutòria el 5 d'octubre de 1455, malgrat l'oposició dels senyors, que controlaven les Corts i la Generalitat. En aquesta Sentència se suprimia la prestació dels Mals Usos i les Servituds. Quan pujà al govern Joan II es continuà la política filoremença, fet que, juntament amb d'altres, portarà a l'enfrontament entre el monarca i el Consell del Principat. Aquest Consell volia captar els remences per al seu bàndol, i d'aquí el projecte de Concòrdia del 1462, però els remences eren del bàndol realista. La radicalització dels remences i la reacció senyorial van conduir a la primera guerra remença, 1462-72. Acabada la guerra la situació de la pagesia continuava igual, i

això va fer que bandes de pagesos armats continuessin la lluita. Mort Joan II va pujar al tron Ferran II, i la qüestió remença continuava igual. A les Corts de 1480-81 fou promulgada la Constitució «Com per lo senyor», que derogava la Sentència Interlocutòria d'Alfons el Magnànim. Ferran II decidí portar a terme una política de concòrdia. Aquesta oferta només fou acceptada pels remences moderats (Verntallat), però no pels radicals (Pere Joan Sala). Va tenir lloc la segona guerra remença, 1483-86. En aquesta guerra els remences van sofrir una gran desfeta, però malgrat aquesta desfeta la rebel·lió no va acabar fins a la Sentència de Guadalupe. La Sentència va ésser promulgada el dia 21 d'abril de 1486 per Ferran II, i d'una banda reglamentava les relacions jurídiques i socials del camp català, i de l'altra estipulava una sèrie de mesures repressives contra l'última revolta remença (els seguidors de Pere Joan Sala) per tal de pacificar el camp i restaurar-hi el principi d'autonomia.

Per primera vegada a Europa, uns serfs de la gleba, després d'aferrissades lluites, aconseguiren col·lectivament l'estatut d'homes lliures, ja que un gran nombre de pagesos d'Europa que tenien la seva mateixa condició no el van aconseguir fins a finals del segle XVIII i principis del XIX.

El pagès català passarà a ésser de pagès de remença a pagès emfiteutic.

Teresa Danés

INFORMACIÓ MUNICIPAL

MUSEU

S'està endegant ja la via que donarà llum verda al futur Museu Municipal de Besalú. En el darrer Ple s'aprovà l'informe que presentà el Museu Comarcal de la Garrotxa, i l'acord pel qual els Amics de Besalú cedeixen a l'Ajuntament dues sales romàniques i la sagristia, situada als baixos de la Cúria Reial, antiga església de les monges.

La Congregació dels Dolors ja ha procedit a retirar tot el material (vestits i altres coses que s'utilitzen a la processó) per portar-ho al primer pis de la sagristia de Sant Pere, que s'ha acondicionat per a tal fi.

En aquests moments es troben en fase d'estudiar definitivament el funcionament del futur Museu, i a punt d'encarregar el projecte tècnic corresponent.

Des d'aquestes ratlles volem, també, ressaltar la voluntat del Ple, tot agraint als Amics de Besalú aquest acte de bona voluntat del qual, a ben segur, tot el poble sortirà beneficiat i contribuirà a augmentar els serveis culturals de la vila.

INFORME MUSEU COMARCAL

L'Ajuntament de Besalú, juntament amb els Amics de Besalú i el seu Comtat, tenen previst de destinar a la instal·lació del futur Museu dues sales romàniques pertanyents a la Cúria Reial i una altra estança anexa, de construcció més recent, que són propietat dels Amics de Besalú.

En aquesta vila ja hi ha una petita col·lecció, no exposada al públic, formada sobretot per material arqueològic. Aquest fons constitueix la «Col·lecció Arqueològica de Besalú», que des del 1962 depenia de la Direcció General de Belles Arts i que en l'actualitat està vinculada al Servei de Museus de la Generalitat.

Besalú conserva un notable conjunt arquitectònic medieval (Santa Maria, Sant Pere, Sant Vicenç, Sant Julià, el Mikwah, el pont romànic, la Plaça Major...), i per aquest motiu es podria preveure que el Museu Monogràfic de Besalú fos un centre integrat al conjunt de la vila. Allí, les explicacions històriques sobre el Besalú medieval i el seu comtat, i sobre els estils artístics romànic i gòtic, acompanyades d'alguns objectes, servirien de partença i complement d'uns itineraris pel casc antic. D'aquesta manera el Museu estaria constituït, més que no pas per les sales de l'edifici, per tot el casc antic de Besalú.

Es podria disposar de dos itineraris, que es farien acompanyats de guies. Un primer de més superficial i un altre de més aprofundit, pel que fa referència al nombre de monuments i sobretot a l'extensió de les explicacions del guia, destinat als visitants que tinguin un major interès. Actualment l'Ajuntament de Besalú, per mitjà de l'Oficina d'Informació i Turisme, està elaborant alguns itineraris de visita a la vila.

A més, podrien col·locar-se petits rètols a l'exterior dels edificis més remarcables, que expliquessin breument la història de l'edifici i els seus trets més notables.

INVENTARI DE LES PECES QUE S'APLEGUEN A LA COL·LECCIÓ ARQUEOLÒGICA DE BESALÚ, EMMAGATZEMADA A L'ANTIGA CAPELLA DE SANTA FE

Restes procedents de l'excavació de CAN RING

A la vitrina:

-Diversos fragments de ceràmica helenística i sigilata.

-Diversos objectes i fragments de ferro.

-Dues monedes romanes, una de plata i una de bronze.

Fora de la vitrina:

-Trenta-quatre caixetes amb fragments de ceràmica classificada dels següents tipus: Tipus neolític, ceràmica roja, romana, gris, blanquinosa, medieval, romana parda, reversible negra, roja, gris-roja, groguenca, sigilata, roja pintada de negre, helenística pintada de negre, roja pintada de negre, restes d'estucs, fragments d'àmfores.

A part: Onze caixes grosses plenes de ceràmica sense classificar.

Sobre prestatges: Molts fragments de «dolum», de teules romanes, d'estucs, dues peces de telar.

Restes procedents de l'excavació del POU DE LA PLAÇA

Quinze caixes amb les restes trobades i classificades per estrats de 20 en 20 centímetres de fondària.

DIVERSES

A la vitrina:

-Un monetari amb 28 peces ibèriques, cartagineses, ibèrico-romanes, denaris romans (plata), república-imperials.

-Tres teules senceres amb inscripcions (una de 1820).

-Un molí de mà ibèric.

-Un pergami.

Fora de la vitrina:

-Una pica de pedra, baptismal, procedent de Sant Silvestre del Mor.

-Tres capitells romànics procedents de Santa Maria.

-Dos basaments iguals amb part de columna, procedents de Santa Maria.

-Dos fragments de figura (de pedra).

-Sis fragments de capitells procedents de Sant Vicenç.

-Un rosetó de futs procedent de Sant Vicenç.

-23 fragments de capitells procedents de Sant Vicenç.

-Dues peces d'un frontis gòtic procedents

d'un replè trobat a la plaça.

-Dues columnes salomòniques de guix procedents de l'antic hospital de Sant Julià.

-Tres fragments de columnes (una d'es-triada) aportades per l'Ajuntament.

-Dues mènsules tallades.

-Una caixa grossa amb teules planes (fragments) que formaven una tomba amb el seu esquelet humà, procedents de l'antic cementiri que es trobava a l'actual carretera (casc urbà), en ocasió que es va fer un clot per a un pal d'electricitat.

-De la mateixa procedència: Dues caixes més amb fragments de teules planes.

-Dos basaments de columnes procedents de Sous.

-Una pedra sepulcral amb inscripció.

-Un aiguamanil de ceràmica sense nanses.

-Dues pedres de finestral gòtic.

-Sis plats sencers de ceràmica catalana procedents d'una volta de la plaça, junt amb altres fragments.

-Dos escuts de Besalú, de pedra (un d'ells, de 1557).

-Sis grans quadres pintats sobre tela procedents de l'antiga capella dels Dolors de l'església de Sant Vicenç.

-Un piló de pedres sense classificar (fragments de columnes, de finestrals, i altres de diverses).

TURISME

III pla de millora dels serveis als visitants

Igual com en edicions anteriors, s'ha procedit a organitzar el pla de millora dels serveis als visitants, que consisteix a contractar per a sis mesos dues persones en atur. Aquest pla es realitza conjuntament amb l'I.N.E.M. «Instituto Nacional de Empleo», el qual participa amb un 75% dels costos.

Enguany, la subvenció rebuda de l'I.N.E.M. és de 809.534 ptes.

El pla descriu la importància que assoleix el turisme durant els mesos d'estiu a la nostra vila, i té especial importància la contractació d'un jardiner que tingui cura dels espais verds de Besalú, així com de la neteja de les zones monumentals, i d'una persona que tingui cura de l'Oficina Municipal de Turisme la qual, al mateix temps, acompanyi els turistes en les visites amb guia.

Després de realitzar les proves de selecció pertinents, quedà candidata per a presentar a l'I.N.E.M. la Conxa Pelachs i Parcy, única persona que havia presentat instància.

Qui es presentà com a candidat per a ocupar la plaça de jardiner fou en Miquel Coromines, que ja ho havia fet, amb gran encert, en els anteriors plans.

En la reunió mantinguda a Olot entre l'Ajuntament de Besalú, l'I.N.E.M. i les centrals sindicals el passat dia 7 de maig de 1986, analitzats els expedients dels dos candidats, s'acordà de donar llum verda a l'Ajuntament de Besalú per a contractar els dos candidats abans esmentats.

És important de remarcar que sempre és l'I.N.E.M. qui té la darrera paraula en les contractacions, ja que és l'organisme que aporta el 75% del pressupost del Pla.

INFORMACIÓ MUNICIPAL

Urbanisme

AJUNTAMENT DE BESALÚ

Edicte

Acabats els treballs relatius a la modificació puntual de la Normativa de les Normes Subsidiàries de Besalú, de forma que permeten formular els criteris objectius i les solucions a adoptar, l'Ajuntament Ple en sessió extraordinària del passat 25 de març acordà d'obrir un període d'informació pública, pel termini de 30 dies a comptar des del següent al de la inserció d'aquest edicte al Butlletí Oficial de la Província, a fi que durant aquests puguin formular-se suggeriments o altres alternatives sobre els treballs exposats per Corporacions, Associacions i particulars.

Besalú, 4 d'abril de 1986

L'Alcaldessa

AJUNTAMENT DE BESALÚ

Edicte

L'Ajuntament Ple, en sessió extraordinària del 25 de març últim aprovà inicialment el Projecte d'Acondicionament i Urbanització del Camí del Mas Plassa redactat per l'Arquitecte Municipal Sr. Joan Albasa i Poncet. S'exposa al públic pel termini de quinze dies, comptats a partir del següent al de la inserció d'aquest anunci al B.O. de la Província, quedant l'expedient a disposició de qualsevol qui vulgui examinar-lo per a la presentació d'alegacions, a la Secretaria de l'Ajuntament.

Besalú, 4 d'abril de 1986

L'Alcaldessa

Encàrrec projecte sanejament grup del Mont

Un vell problema del nostre municipi, i més concretament d'un seu barri, està en bones vies de solució. S'ha encarregat a l'enginyer de camins Josep Santandreu, d'Olot, la redacció del projecte de sanejament del grup del Mont. Alguns ja deuen haver observat com els paletes de la brigada han realitzat algunes cates i prospeccions per tal de conèixer la realitat del traçat i dels pendents. Això darrer sempre ha estat el blanc de les crítiques dels veïns, ja que tota la problemàtica del sanejament del grup és una qüestió de pendents. La intenció de l'Ajuntament i de l'Associació de Veïns del Grup, és presentar el projecte al Pla d'Obres i Serveis d'enginyeria, per tal d'obtenir de la Generalitat una subvenció del 50% del cost de les obres.

Molts veïns es deuen preguntar per què, essent un problema tan antic, no s'ha procedit abans a resoldre'l.

La resposta és molt senzilla: Fins fa ben poc, l'Ajuntament no tenia cap competència en aquest tipus d'obres d'urbanització, ja que això pertanyia al «Patronato Provincial de la Vivienda», organisme encarregat de resoldre

aquests problemes al barri, abans que els veïns obtinguessin les escriptures de les cases.

La intenció de l'Ajuntament sempre fou molt clara: com que aquesta és una obra mal feta, *l'havia de pagar en la seva integritat el «Patronato Provincial de la Vivienda»*, com a responsable de l'obra. En aquests moments haurà d'ésser l'administració autonòmica. Els veïns i l'Ajuntament, els encarregats de finançar-la pensant sempre que sigui una obra que pugui entrar en el Pla d'Obres i Serveis de la Generalitat, ja que si no, no es podria realitzar donada la magnitud del seu cost.

Vorera de Racolta

Ha estat aprovada, pel Pla d'Obres i Serveis, l'execució de la segona fase de la vorera de Racolta, la qual fase contempla les següents obres:

- Construcció d'un mur de contenció entre can Banal i el rec que baixa pel carrer Nou.
- Pavimentació de la vorera.
- Plantada d'arbres i de gespa.
- Instal·lació de bancs i papereres.

AVÍS IMPORTANT

Per tal d'arranjar alguns punts de la xarxa d'aigua, es tancarà el subministrament d'aigua TOTS ELS DIMARTS DE 10 a 1 fins a nou avís.

La zona industrial es desperta

Si la cosa no s'espantia, d'aquí a uns mesos vista ja podrem veure algunes fàbriques i naus industrials al costat dret de la carretera d'Olot, davant l'estació de gasolina, a la banda del restaurant Portal dels Pirineus.

L'Ajuntament, donada la manca d'acord entre els propietaris del sector, ha resolt de tirar endavant per iniciativa municipal. La redacció del Pla Parcial de la Zona Industrial ha estat encarregada a l'arquitecte municipal Sr. Joan Albasa i Poncet.

ESCOMBRARIES

Les escombraries són el «plat fort» dels maldecaps dels ajuntaments de la comarca: dels uns, perquè en fan moltes i no saben on llençar-les, i dels altres, perquè quasi no en fan, però són els candidats, segons els estudis tècnics, a instal·lar-hi els sistemes d'eliminació.

Quines són les possibles solucions d'eliminació d'escombraries?

Els tres sistemes més utilitzats fins ara són:

- Abocador controlat.
- Planta incineradora.
- Planta de reciclatge.

Què és una planta de reciclatge?

És com una gran fàbrica en la qual entren les escombraries per un costat i per l'altre surten tots els seus components destriats: Vidre, plàstics, ferros, matèries combustibles, matèria orgànica, deixalles, etc. Això és des-

tria per mitjà d'elements mecànics, com per exemple els metalls a través d'imants, i manuals a base de mà d'obra. Tots els productes que s'obtenen de la destria són venuts, excepte les deixalles o matèries de rebuig, que són un 15%. Un exemple de planta de reciclatge el trobem a Mataró (Maresme).

Què és una planta incineradora?

És un gran forn on es cremen totes les escombraries que hi arriben. Generalment van proveïdes d'uns filtres electrostàtics i no fan fum ni contaminació.

En algunes plantes, per exemple a Montcada i Reixac (Barna), l'energia obtinguda de la combustió s'utilitza per a produir vapor d'aigua que es ven a les fàbriques. També es fabrica electricitat. A la planta de Girona no s'aprofita l'energia.

Què és un abocador controlat?

És un llòc obert a l'aire lliure, que normalment té un bon desnivell. La superfície triada per a l'abocador es tanca amb tela metàl·lica tipus «tennis» per tal d'evitar l'entrada de gossos i altres animals, i es construeix un rec al costat de la tanca per tal que l'aigua de pluja no pugui entrar a l'interior de l'abocador.

La superfície del terreny on ha d'anar la brossa s'impermeabilitza amb argiles i teles asfàltiques, i al mateix temps s'instal·len tubs de drenatge que recolliran totes les aigües residuals que es poguessin filtrar.

La brossa que arriba amb els camions és triturada i escampada per una màquina tipus «buldozer» que porta unes grans rodes metàl·liques amb pues. Aquesta màquina deixa la brossa escampada i totalment triturada, i la superfície de l'abocador queda com un camp llaurat. L'amplitud de brossa acumulada serà com a màxim de 10 cm., ja que la brossa ha de realitzar un procés de fermentació aeròbia (en contacte amb l'aire). Les escombraries mai no es cremen. Les rates queden eliminades perquè la brossa conté grans quantitats de vidre triturat, primer enemic declarat de les rates. Com que la fermentació és en contacte amb l'aire, desapareixen els gasos i les males olors. Es pot comparar amb un femer: la primera capa mai no fa pudor. L'exemple més proper d'abocador controlat és a Lloret de Mar. Està donant bons resultats.

CONCLUSIONS

-Sigui quin sigui el sistema d'eliminació d'escombraries que s'hagi d'aplicar a la comarca, serà molt millor que el que tenim ara, sobretot al nostre municipi, que és un niu de brutícia, males olors, gossos, rates, etc.

-Dels estudis es desprèn que actualment, encara, la solució més barata és l'abocador controlat, ja que és el que necessita menys inversió i manteniment.

-El problema és que ningú no vol un abocador controlat (segons es desprèn de la marxa de les negociacions) prop de casa seva.

INTRODUCCIÓ

La nostra vila, des de temps ancestrals, ha jugat un paper molt important a l'hora d'anar forjant la història de Catalunya. Besalú ha estat bressol de comtes, trobadors, bisbes, historiadors... La història està farcida de noms, cognoms i re-noms, més o menys rellevants, de gent que han passat a la posteritat. Però n'hi ha d'altres, ben segur, el nom dels quals no es troba imprès en lletres de motlle tot i que el seu paper ha estat prou important a través dels anys.

En aquest exemplar, i trencant motlures, parlarem un xic d'aquella gent que recorren les cases del poble i les masies de pagès, també, i com aquell qui res, anaven forjant la història tot exercint la seva feina.

D'entre moltes d'aquestes feines n'escollirem una, la de matador de porcs, i per parlar-ne «Tallafarro» ha aprofitat un interval de partida de canari a Cal Tronc per conversar amb els darrers matadors que van treballar al nostre poble, Domènec Pujades i Juanola (en Mingo Gaita) i Miquel Sibèques i Pagès (en Quel Mixeu).

HOMENOTS

Domènec Pujades i Juanola
(Mingo Gaita)

Miquel Sibèques i Bages
(Quel Mixeu)

Un parell de barreges a tall de desdijuni, amb un xuca-mulla de galletes o de pa torrat, solien servir de preàmbul a la cerimònia de la matança del porc, que s'iniciava com qui comença a posar fil a l'agulla, posant una mà al forriac de la porta de la quadra mentre l'altra sostenia el mànec del ganxo, davant les mirades expectants dels assistents. Això solia passar a primeres hores del matí.

Aquell enfrontament (home-porc) dins la quadra, sempre s'acabava, moltes vegades amb prou dificultats, amb la capbussada del porc sobre el rascler, que servia d'altar de sacrifici, per donar pas a la fulla d'acer que feia sagnar la victima fins a omplir la gresala que algú sostenia sota el coll.

Després del darrer espetec, el porc era ajegut sobre una llitera de brucs roents que li rostien els pèls, i la pedra tosca i les peladores començaven a «embellir» aquell cutis fins a deixar-lo impecable.

Una marca de forma triangular a l'entorn de la cua, assenyalava des d'un dels seus vèrtexs la trajectòria a seguir pel ganivet, marcant la «clenxa» fins al coll de l'animal. Per primera vegada es podia observar el gruix de la cansalada del porc, mentre que s'endevinaven les línies dels lloms que es projectaven a banda i banda de l'espina.

Aquí començava a treballar la picassa, escantonant els costellons tot separant-los de la columna vertebral, cosa que permetia dividir en dos aquell cos per tal de fer-lo més manejable.

Tota una caixa de sorpreses s'obria en aquell moment, i començava una acurada selecció. La budellada per a la mucadera; s'han de fer botifarres i s'ha d'aprofitar el ventre..., i el greix de la mucada per a greixots. El sagí per salar i fer-ne bones escudelles. Els magres, per fer-los a la brasa i per embotir. Ronyons, melses, llengua i perdiu... tot cap al perol. Pernils, ventresques, lloms, espatlles, gurgils i bocins de cansalada dels més gruixuts, cap a la salera... i, mentrestant, el perol sense perdre el bull, acompanyava els convidats a l'hora de fer el tast.

En «Mingo Gaita» va néixer en una casa al carrer Ganganell, allà on més tard el seu germà, en «Josep Gaita», va muntar una carnisseria. La casa, que ja portava el nom de «Can Gaita», és la que actualment és «Quel Clotes», utilitzada de magatzem i de garatge, al costat de Can Bassols.

En «Mingo», que nasqué l'any 1914, era fill de Valeri Pujades i Vergés i de Dolores Juanola, ambdós fills de Besalú.

En «Mingo Gaita» tingué tres germans més: en Joan, en Josep i la Nita. No fou, la casa on va néixer del carrer Ganganell, el seu únic domicili. També va viure davant de Can Quei, on ara hi ha Cal Severino, abans que s'hi fes la casa nova. Més tard visqué a Can Gaita (al costat de Can Gil). Ara fa vint anys que viu a la casa que ell mateix es va construir amb l'ajuda dels seus dos fills, paletes de professió, en Josep i en Baldiri. Aquesta casa és situada al carrer Mas Plassa, al costat del Sindicat dels Pagesos; i també porta el nom de «Can Gaita».

En «Quel Mixeu» és fill de Besalú, de Can Liceu. Els seus pares eren en Joan Sibèques i Pairó i la Rosa Bages i Surribas. En Quel, després de Can Liceu va anar a viure a Can Camps.

En «Quel Mixeu» i en «Mingo Gaita» van començar les seves activitats conjuntes de matadors de porcs un cop passada la guerra. Abans, en Mingo ja havia començat a escorxar porcs, tot anant amb el seu pare quan encara no tenia deu anys, però el seu pare morí aviat, quan ell tenia 14 anys, i es va fer càrrec de la tasca de ferrar i d'anar a bosc. En aquella època els matadors oficials de Besalú eren en Peret Gaiolà i en Josep Gaita (germà d'en Mingo). Fou ben entrada la guerra quan en Quel Mixeu i

en Mingo Gaita començaren a matar junts, i encara ho feren dos anys al carrer, fins que l'escorxador municipal, el mateix que hi ha ara, no fou inaugurat.

Aquell escorxador el construï l'Ajuntament de la República (recorda en Quel), ja que abans l'únic que hi havia era situat on ara hi ha «el Mikwa» o la mesquita, i només era per a xaïs; els porcs es mataven al carrer.

—Era molt dura, la vida en aquella època (assegura en Mingo, tot fent una ganyota de murri com aquell vailet que no vol dir res). A nosaltres ens venia a despertar el sereno (en Francisco Bassó) a les dues de la matinada, i començàvem la ronda de matar porcs. Matàvem cada dimarts (dia de mercat) i cada divendres.

—Has de pensar que en cada porc hi estàvem una hora i cobràvem dues «peles». La temporada de matar durava tot l'hivern, anava de novembre a març.

En Mingo beu un trago de tònica i continua parlant amb la passió del record i l'enyorança. En Quel, que no se li escapa cap paraula, ens comenta:

—Començàvem pel carrer del Canó. Abans a cada porta hi havia una botiga i hostel, i has de pensar que els dimarts, quan els pagesos baixaven a mercat, tots volien fer un bon esmorzar. A aquella hora els porcs ja estaven escorxats.

—Començàvem per can Clotes (on ara hi ha cal Cros) i continuàvem

per cal Renol, can Romanones, cal Jep Carnisser, can Cristino, cal Capó, can Candi, can Goita, ca l'Olivet, ca la Marieta Llarga, etc.

—A cada hostel feiem un mos de xocolata i una barreja (perquè s'havia de «trencar el cuc»), ja que la diada era molt llarga. També feiem l'esmorzar de rigor —comenta en Quel—. Fesols, carn magra, molt d'allioli, tragos de vi..., ah!, i bitxos confitats.

En Mingo, però, ens diu que quan anaven a pagès eren més ben tractats. *Heu de pensar que a pagès matar el porc era fer festa major. Allà ja trencàvem el cuc amb llonganissa i allioli, i vi del país per fer-ho baixar.*

—En «Nas ratat», el veterinari, passava per les cases a comprovar l'estat de les carns. La inspecció, a part d'ocular, era gastronòmica.

—Els porcs es cremaven amb feixines de bruc que compràvem a cal Gaspar —assegura en Quel—.

—I has de pensar que en una hora ja teníem el porc llest i anàvem per un altre. Actualment els matadors són aficionats —sentencia en Mingo—. Ara..., no sabeu ni com «caga» i per on «pixa», un porc. Ara sou aficionats!

—Quan vam anar a l'escorxador la cosa ja estava més ben organitzada. Llavors ja començàvem a les 5 del matí, i cobràvem de 12 a 15 pessetes per porc, però no teníem cap tipus d'assegurança, i la feina era molt emprenyadora!

I vam continuar parlant de moltes coses, sobretot d'anècdotes, que n'hi ha tantes per explicar...! La Glòria se'n fa creus, que estiguessin tanta estona xerrant.

—Una vegada vaig matar una truja que feia 280 kg en canal, sí, noi, sí...!, en canal. Si no t'ho creus ho pots preguntar. Fou a can Jan de la Barraca.

També ens parlen dels molts quilòmetres que havien fet a peu per anar a matar porc..., i de la «mala llet» que de vegades tenen els verros. I per acabar ambdós sentencien a viva veu: *Els porcs s'han de sanar! Ah!, i un bon rebost sempre ha d'estar de cara a tramuntana! Recordeu... els pernills sempre sense vent... Mira... —diu en Mingo—, jo encara tinc el ganivet de can Surroca d'Olot amb mànec de boix..., i si vull m'hi puc afaitar. Una bona eina és la base principal d'un bon matador. I tampoc no deveu saber qui eren les mucaderes. Al nostre poble n'hi havia de molt bones: l'Angeleta Sant Pare, la Burrona, la Marieta Escloper, la Marieta Coll, la Marieta de Racolta, la Xarola, la Xedella...*

Allò sí que eren «mocades» i no com les d'ara, que de vegades són de plàstic! El temps...

«Tallafarro»

PARLEM DE TEATRE!

«AL VOLTANT DE LA TAULA»

Els mesos van passant i la nostra revista, «TALLAFERRO», continua informant de totes les inquietuds de la nostra vila, i al voltant de la nostra taula arriben avui en PACO i la FINA.

En **PACO GRANDE I SÀNCHEZ**: És la senzilla personificada; jove per l'edat, però adult pel seu pensar. Un gran amic per als qui tenen la sort de tenir-lo com a tal, simpàtic a carta cabal; li agrada molt fer gaudir la mainada, tot ell és un gran xicot i capaç de fer molt feliç una dona. Treballador infatigable.

El seu hobby: els cotxes.

El seu plat favorit: peus de porc.

...Apa, noies, què espereu?

La **FINA PONT I BUXEDA**: Una dona de casa seva i mare encisadora. Molt enamorada, es desviu per tots els seus. Li agrada moltíssim conversar; la seva conversa és fluïda i variada. És molt més simpàtica del que a primera vista sembla.

El seu hobby: cuinar.

El seu plat favorit: els bolets.

Jugant amb les paraules, podem dir sense por d'equivocar-nos... La FINA és de fina sensibilitat.

EN PACO:

—Ets racista? Què opines d'una parella entre blanc i negra o viceversa?

No. Tothom és conscient del que fa i no hi trobo cap inconvenient.

—T'has enamorat gaires vegades?

Sí, moltes, i encara ho estic.

—Amb quina personalitat famosa t'agradaria més passar tot un dia en la seva companyia?

Amb en Pedrito Ruiz, i em sembla que m'ho passaria molt i molt bé.

—Quina festa t'agradaria fer per celebrar l'entrada a l'any 2000?

Una festa molt moguda, amb tots els meus companys, un grup de jazz i molta marxa.

—T'agrada somiar o ets realista?

M'agrada somiar, però tocant de peus a terra.

—Què opines de les discoteques actuals?

M'agraden, però prefereixo passar una tarda passejant amb una bona companyia.

—Què has trobat en el nostre teatre d'aficionados?

Molta companyonia, i sempre que hi he estat m'ho he passat molt bé; és molt ferm.

—Si fos a la teva mà canviar una sola cosa del món, què canviaries?

La política i tots els polítics.

—De quin signe ets? Creus en el Zodíac?

Sóc Càncer. No, no hi crec gens ni mica.

—Què opines del cometa Halley?

No puc opinar-ne res perquè no l'he vist.

Compte amb ell, que porta cua...!

LA FINA:

—És difícil, ésser mare?

Per a mi, no.

—Quina feina de la casa t'agrada més?

Cuinar, però rentar els plats no.

—Ets poruga?

Sóc bastant valenta.

—T'és difícil prendre decisions?

Sí, sempre demano consell.

—De quina manera et sembla que es podria millorar el nivell cultural de la nostra societat?

Amb un ensenyament bàsic més enriquit.

—Què opines de la pintura avantguardista?

No m'agrada gens ni mica, perquè no la comprenc. En tot cas, si la firma és molt important, podríem dir que és passable.

—Com t'ho vas passar, tot el temps que vas fer teatre?

Sempre vaig tenir molts nervis dalt de l'escenari. Prefereixo ésser espectadora.

—El teu artista preferit? (home i dona).

Paul Newman i Meryl Streep.

—Què en penses, de Lucrecia Borgia?

Per a mi és com un personatge de ficció.

—Com reaccions davant la idea que hem de morir? Què en penses, de la mort?

Reaccio negativament, perquè em fa molta por estar malalta i haver de morir. La mort m'esperuqueix.

Fora por! Tens tota una vida per gaudir amb aquesta teva joventut!

ESCOLA PÚBLICA | S. VILARRASA

Revista «TALLAFERRO»

Amics:

Us enviem un escrit que va ésser adreçat a tots els pares d'alumnes de la nostra escola perquè tinguessin un coneixement més ampli de la gestió dels CONSELLS ESCOLARS que tan profusament està anunciant tot tipus de mitjà de comunicació.

A més d'aquest escrit, que figurava com a editorial en la nostra revista «El xerraire», es va passar un recordatori a cada casa per tal de revifar la memòria, i que tothom pogués prendre part en una qüestió tan important.

A hores d'ara tots ja sabem el resultat de la participació de la gent, encara que quan es redactava aquesta carta a vosaltres faltaven uns quants dies per a poder-ho veure.

En podem estar contents? Què ha passat?

En el proper número podem fer els corresponents comentaris.

Gràcies.

ESTEM VIVINT UNS MOMENTS
ESPECIALMENT IMPORTANTS
PER A L'ESCOLA!!!

L'aplicació progressiva de la LODE, «Llei Orgànica del Dret a l'Educació», comporta que en aquests finals del present curs escolar es portin a terme els nomenaments que preveu per assolir una millor participació de tots els estaments en la comunitat educativa. En la revista «Tallafarro» del mes de setembre/octubre us fèiem un comentari d'aquesta llei i us comunicàvem els canvis que comportava en la constitució del CONSELL ESCOLAR. Ara s'ha de tornar a constituir aquest òrgan de gestió, però seguint la nova normativa que ha estat establerta.

En resum, es pretén que els pares prenguin una part més intensa en la vida educacional dels seus fills.

Encara que els mestres tinguem un paper fonamental en aquesta tasca per la nostra relació directa i professional amb els alumnes, serà molt més eficaç la nostra feina si la fem amb la col·laboració dels pares. Convé, doncs, que els pares tinguin una presència i una actuació més efectiva en l'escola per tal de millorar l'ensenyament en general, i començar a partir tots plegats la feina educativa.

La LODE, amb tota la seva normativa, pretén que tots ens unim per tal de donar nova empenta i il·lusió als professionals de l'ensenyament i als altres sectors de la comunitat escolar. Que no hi hagi desànim en els primers ni despreocupació en els altres... Que amb aquesta nova empenta i il·lusió contribuïm, tots, a renovar i activar les nostres actuacions i influències per tal d'aconseguir que els nostres fills estiguin en situació d'adquirir els aprenentatges culturals bàsics que els permetin usar els drets i deures que ha de tenir cada individu.

PARES!!! Assabenteu-vos bé de quins són els vostres deures i drets, i preneu part en la vida de l'escola!

No permeteu que us facin la feina o que els altres s'ho facin com vulguin. Assabenteu-vos-en! Participeu-hi!

Si particularment no pots, pels motius que sigui, almenys procura que algú de la teva confiança et representi i defensi els teus fills en els òrgans de l'escola.

Ves a les eleccions del CONSELL ESCOLAR, i així podràs exigir si les coses no es fan segons la teva opinió. Si t'en desentens, com vols que els altres hi posin l'interès que a tu et manca?

El Claustre de Professors

PERSONES QUE HAN DE
CONSTITUIR EL CONSELL ESCOLAR

—Un president (el director del centre).

—Un cap d'estudis.

—Un representant de l'Ajuntament.

—Quatre professors elegits pel Claustre.

—Tres pares d'alumnes elegits per votació de tots els pares i mares censats al centre.

—Un alumne de Segona Etapa.

—Un representant dels Serveis.

—Un secretari (el mateix del Claustre).

CALENDARI

(És una aproximació, i hi poden haver lleugers canvis).

25 d'abril.— Publicar els censos de totes les parts elegibles. Sorteig dels membres de les meses.

Abans del 5 de maig s'han de rebre les candidatures de cada sector.

Del 10 al 17 de maig s'hauran de fer les eleccions:

—De professors.

—De pares d'alumnes.

—D'alumnes.

—De personal de servei.

Les persones que tinguin desig de servir i treballar en bé de l'escola i de tot el poble, que presentin la seva candidatura abans del dia 5 de maig. Si saps que hi ha persones que valen però que no gosen presentar-se, dona'ls el teu impuls i ajut i fes que es presentin.

Tots en sortirem beneficiats.

Per tal de tenir un canvi d'impressions i parlar d'aquest tema tan important, l'Escola us convocarà a una reunió tots els pares, i així en podreu tenir una idea i un coneixement més ampli.

Segurament que serà el dia 30 d'aquest mes a les 9 del vespre al menjador escolar.

US HI ESPEREM!

NOTA:

Han sortit elegits com a representants dels pares al Consell Escolar:

Vicens Juanola, 95 vots.

Vicens López, 93 vots.

Joan Coromines, 86 vots.

RÀDIO BESALÚ

És el nostre desig que Ràdio Besalú pugui arribar als nostres oïdors d'una manera correcta i amb un alt nivell de programació. Els programes són, en realitat, l'essència d'una ràdio. I Ràdio Besalú ha de sentir-se, en un temps no gaire llunyà, orgullosa de tots els programes que surtin per les seves antenes. La manca de programació es pot resoldre amb la vostra col·laboració.

Imagíneu-vos, cosa que no és tan difícil, que poguéssim saber tot el que passa al nostre poble, tant a l'Ajuntament com al carrer, tant les petites coses com les de gran importància.

Una bona programació requereix temps i esforços. Esforços que es fan petits davant la gratitud que mostra una ràdio. Perquè, de veritat, fer ràdio, i bona ràdio, gratifica d'allò més.

La veu femenina és un element que pensem que no hauria de faltar en la nostra ràdio. Una veu agradable fa que els programes siguin de més bon pair i, sembla que, fins i tot, l'agradable companyia d'una noia simpàtica amb veu de sirena faria que els nostres locutors ho fessin més bé, cosa que no vol dir que no ho facin, de bé, perquè sí que ho fan.

Programes informatius i esportius d'àmbit local farien que la nostra emissora s'apropés cada vegada més als seus amics: Vosaltres, oïdors!, sense els quals no tindria sentit la nostra existència.

Tothom qui vulgui preparar un programa es pot adreçar a en Jesús Dalmau, a en Salvador Garcia o a en Miquel Àngel Mateos. Fes-te amic de Ràdio Besalú i col·labora-hi!

Aprofitem per recordar-vos que la quota d'amic de Ràdio Besalú és de 1.000 ptes. anuals. FES-TE'N SOCI!

PROGRAMACIÓ

DIJOUS

De 9 a 12 nit.- «DOBLE YOU ONE». Un programa d'ambientació nocturna i noctàmbula per als amants de l'humor negre, conduït per en SEBASTOPOL.

DIVENDRES

De dos quarts de 9 a les 10 vespre.- «ELS REPORTERS». Un programa dels serveis informatius de Ràdio Besalú, dirigit i realitzat per en Miquel i en Tavi.

De 10 a 1 matinada.- «VIURE LA NIT». Magazine nocturn amb temes d'actualitat. TXUTXI GARCIA-GIL.

DISSABTE

De 12 a 1 migdia.- «BESALÚ ESPORTIU», dirigit i realitzat per en Joan Bosch.
D'1 a 3 tarda.- «MAGAZINE D'UNA A TRES», dirigit i realitzat per en Narcís Gironell i l'Àngel Sánchez.

De 3 a dos quarts de 6.- «TUTTI FRUTI». Musical a càrrec d'en Quim Bartroli i en Joan Bosch.

De dos quarts de 6 a dos quarts de 8.- «EL MONOGRÀFIC». Vida i miracles dels millors representants de la cultura musical. Un programa conduït i presentat per en Martí Gironell i en Josep Lagares.

De dos quarts de 8 a les 9.- «FERRO COLAT». Heavy Metal a càrrec d'en BANI.

De 9 a 11.- «LA COPA DE XAMPANY. Programa de dedicatòries conduït per la Fina i en Miquel, amb xampany, alegria i bona música. Truca'ns!

DIUMENGE

D'11 a 1 del migdia.- «LLUM VERDA». Els deu primers de Ràdio Besalú a càrrec d'en Francesc Masoliver i d'en Jesús Garcia-Gil.

UNA DIADA DE SANT JORDI... DIFERENT

La diada de Sant Jordi, aquest any, s'ha viscut d'una manera diferent a d'altres anys per part dels mestres i alumnes de la nostra escola.

Tot començar fa unes setmanes, quan uns alumnes de sisè nivell, comentant a classe una notícia del «Punt-Diari», van proposar de fer quelcom per ajudar l'organització Mans Unides en la seva «CAMPANYA CONTRA LA FAM». Recollirien ampolles de xampany buides, i els diners de la seva venda serien per a la campanya d'enguany, dins l'ajuda al Tercer Món.

El claustre de professors va acceptar immediatament la idea, i va ampliar-la a tots els nivells de l'escola. També va decidir de dedicar la diada de Sant Jordi a fer l'acte final, amb la recollida de les ampolles i una exposició dels dibuixos i murals a l'antic hospital de Sant Julià.

El dilluns abans, dia 21, unes senyores, representants de l'organització esmentada, ens van informar sobre què és Mans Unides, com va néixer, de qui depèn i com actua. També dels seus projectes agrícoles, sanitaris, culturals, educatius, socials i de promoció de la dona als països més subdesenvolupats del món: països d'Àsia, d'Àfrica i d'Amèrica Llatina.

Les seves explicacions i les diapositives que projectaren ens sensibilitzaren a tots del greu problema de la fam en moltes parts del nostre planeta. Vam adonar-nos de la sort que hem tingut d'haver nascut en un país europeu, mitjanament desenvolupat.

Tot això féu possible que l'acció proposada tingués èxit, i que ens decidíssim a tenir oberta l'exposició de dibuixos, on també hi havia les ampolles recollides, fins el diumenge dia 27 d'abril.

Aquests cinc dies moltes persones, grans i petits, visitaren l'exposició i mostraren el seu suport a l'acció feta.

Aquestes són les dades:

Visites a l'exposició	Menors de 14 anys	Majors de 14 anys
Dia 23, dimecres	24	38
Dia 24, dijous	28	8
Dia 25, divendres	10	5
Dia 26, dissabte	26	28
Dia 27, diumenge	96	162
Totals	184	241

No hi ha comptabilitzats els nens i nenes que el dimecres 23 van anar a veure l'exposició amb tota la seva classe.

N.º total ampolles recollides 1.725

DINERS RECAPTATS:

Amb la venda de les ampolles	ptes. 9.500
Donatius diversos	4.595
TOTAL	14.095

Aquests diners s'han ingressat en el compte corrent n.º 6668-4 de la Caixa d'Estalvis Provincial a nom de Mans Unides. Si algú vol fer una aportació voluntària encara hi és a temps. També podeu fer-vos socis col·laboradors de Mans Unides.

Com veieu, la diada de Sant Jordi, el dia del llibre i la rosa, el dia del nostre patró, vam voler pal·liar una mica la misèria i la injustícia al nostre món. Tant de bo que d'ací a uns anys no sigui necessari fer campanyes contra la fam. Serà possible, això?

El Claustre de Professors

Mutua General de Seguros

PLA DE JUBILACIÓ PER A LA MESTRESSA DE CASA

a

GESTORIA BASSOLS

LA IMPORTÀNCIA DEL JOC

Tots sabem que els nens juguen, però hem d'ésser conscients que en certes fases de l'evolució del nen el joc té una importància vital. Jugant, el nen exercita la seva agilitat física, els seus sentits, les seves representacions i el seu pensament.

A través del joc el nen va integrant i interioritzant el món que l'envolta (per exemple, el nen que després d'una operació o infermetat juga persistentment a metges, hospitals...). Els nens més petits s'accontenten fent activitats que els donen plaer, estiren els seus animalets de joguina darrera d'ells, corren d'un lloc a l'altre... Els que són una mica més grans persegueixen propòsits determinats. Es proposen tasques. No sols és important l'activitat en si mateixa, sinó també el resultat, el rendiment obtingut. La comprensió del rendiment depèn del grau d'evolució del nen. Per tal que pugui rendir, ha de comprendre que la seva acció fa un efecte, però aquesta no és l'única condició, sinó que ha de distingir clarament entre els seus desigs i la realitat (per exemple el nen que ha perdut en el joc, però que s'obstina a dir que ha guanyat; en aquest cas serien més forts els seus desigs que l'evidència).

Hi ha molts tipus de jocs, però en general es podrien classificar en jocs de recepció o d'acció.

En els jocs de recepció es tracta de rebre i elaborar interiorment, i en els d'acció, de participar activament en el medi.

Tots els nens s'han de dedicar a ambdues formes de joc. L'una no pot substituir l'altra. Durant l'evolució del nen, preval l'una o l'altra; per exemple, el nen en edat escolar que coincideix amb el desenvolupament de la força física, preferirà els jocs d'acció, mentre que durant l'adolescència s'estimarà més els jocs receptius.

El fet que predomini l'interès per l'un o l'altre, també depèn de com foren guiats, els nens, en els seus jocs. Perquè tot i que els nens necessiten llibertat per a jugar, això no vol pas dir que els pares se n'hagin de desentendre mentre juguen. Els jocs s'han d'orientar, encara que l'orientació moltes vegades sigui indirecta, com per exemple proporcionant-los un espai, uns mitjans o joguines adequades, uns companys de jocs, etc... La intervenció directa dels pares en el joc ha d'ésser secundària per tal de poder deixar al nen la llibertat de triar els seus jocs i les seves joguines, i hi han d'intervenir només quan sigui inevitable.

Hom els ha de facilitar els mitjans perquè realment, jugant es desenvolupin i elaborin un món que encara moltes vegades és incompreensible per a ells, i s'ha de procurar que utilitzin aquests mitjans al seu capritx.

Els mitjans per jugar moltes vegades es limiten a les joguines, quan aquestes no són més que succedanis d'un món mancat de possibilitats. S'ha de donar l'oportunitat als nens que experimentin amb el medi, per exemple: com es pot substituir la vivència del creixement i cura de les plantes i els animals.

Però també les joguines «de moda» tenen una funció, ja que són els camins que ajuden el nen a incorporar-se al cicle cultural al qual pertany.

De la conferència pronunciada al «Palazzo Isimbardi», de Milà, per Joan Carreres i Péra, el 17 de febrer de 1986, en un estudi sobre les relacions històriques i les afinitats culturals entre Catalunya i el Milanesat.

La conferència fou pronunciada en italià. Nosaltres oferim, però, un fragment de l'original català.

L'ESTIL LLOMBARD I EL PRIMER ROMÀNIC CATALÀ

Des del seu meravellós redós del Lago de Como, els Comacini varen difondre a mitjan segle IX el seu estil arquitectònic arreu d'Europa. Al Pirineu Català, la tècnica de l'«arc llobard» i l'estil d'edificació funcional d'aquests admirables mestres d'obra, va ser reelaborat en un estil autòcton. Puig i Cadafalc, arquitecte i historiador de l'art que l'any 1917 va ser el segon President de la Mancomunitat de Catalunya, estudià les característiques arquitectòniques d'aquesta tècnica llobarda i va batejar-la amb el nom de «Primer Romànic Català».

Si alguna vegada veniu a la Catalunya Vella no deixeu de visitar Ripoll; la basílica n'és un exemple notable. Va ésser consagrada l'any 1032. Ripoll es va convertir, amb els anys, en mausoleu dels Comtes, els vells Comtes de Barcelona i el seu «Studium» va esdevenir un lloc d'intercanvi del saber de jueus, moros i cristians, alhora que s'hi efectuava una primera síntesi cultural des de l'òptica cristiana.

Un altre centre notable d'estil llobard és Besalú, la capital d'un dels antics comtats que s'aglutinaren amb el Comtat de Barcelona i donaren lloc a Catalunya. Sense arribar a ser Verona, conserva encara molts trets de la seva fesomia medieval: l'amplitud de les seves places, l'estil llobard dels arcs de la Basílica de Sant Pere i la personalitat de la seva arquitectura civil, fan pensar extraordinàriament en moltes ciutats italianes medievals. Remarquem que el monument històric-artístic d'estil llobard més antic que tenim a la Catalunya Vella es troba a la Costa Brava: l'església de Santa Maria de Roses, documentada l'any 1022. A pocs km de les ruïnes d'Empúries. En aquesta meravellosa Costa Brava es donen la mà, fent estreta sardana, el paisatge i la cultura grega, el dret i la història romana i la fe i la civilització cristiana.

51 ANYS

Una habitació vella, escalfada per una estufa més vella encara, ella caiguda mandrosament sobre una cadira prop d'ell, assegut damunt molts coixins de plomes, al llit.

Els meus llavis toquen el seu front fred com el marbre, la seva cara és tota ossos, la seva pell d'un color difós, llunyà.

Aquell home que jo havia vist damunt del carro estirat per la mula i seguit pels tres o quatre gossos, aquell home que no sabia res més que treballar, sota el sol, sota la pluja, el vent i el fred i ara amb prou feines té força per aixecar la cullera del plat, un plat amb una mica de suc i

quatre engrunes de pa, i que ara amb prou feines pot dir dues paraules seguides. S'ofega. Vol aire. Vol viure, vol veure arribar la primavera, però no veurà ni l'hivern. Vol viure però se'n va.

Envoltat de gent, els ulls tancats, sembla que no hi és, que dorm, però se senten els seus esbufecs, a poc a poc, difícils. Els ulls tancats però contesta quan sent el seu nom, vol dir alguna cosa però no té força, no pot, i ella els ulls negats, tota tremolosa, posant-se bé els plecs de la falldilla, li parla, li passa la mà per la cara, se'l mira; molts anys d'estar junts, però ara veu que se'n va tot sol, i la deixa en aquella habitació vella, tota sola, sota el tapís que van comprar, ells dos, el dia que es van casar, ara fa 51 anys...

Núria Pons i Portas

llibreria
Capellades

papereria - impremta - objectes escritori - joguines

Av. Pres. Companys, n.º 5 - Tel. 59 07 90-BESALÚ

COMERCIAL
FIBE, S. A.

ELECTRODOMESTICOS Y ARTICULOS REGALO

c/. Mayor, 24 · Tel. 59 0111

BESALÚ

Pujada Castell, 20 · Tel. 50 06 59

FIGUERES

TOT PLEGAT, UNA QÜESTIÓ DE PILOTES

Ja n'han arribat a tenir, de suc de pilotes, tots aquells qui pregonaven el SÍ a l'OTAN, perquè si el referèndum s'hagués de fer ara, després d'allò del golf de Sidra... Però, en fi, no cal pensar-hi, ja està fet, i sort en vam tenir de les resolucions d'aquell Consell de Ministres de la «Comunidad de los Doce» en aquella famosa «cumbre de la Haya», i d'aquesta mena d'interblocs que s'anomena OTAN, per fer desaparèixer el perill a la Mediterrània. D'alguna cosa ha de servir el vincle polític - econòmic - militar entre els estats de l'Europa Moderna.

Totes aquestes democràcies de l'Europa Moderna, tenen les seves pilotes, i molt ben posades al lloc que els correspon. Un lloc estratègic perquè a totes hores puguin ésser manejades per la mà del salvador de la Humanitat; el lluitador per la pau, humil, caritatiu, bondados, honrat, generós, comprensiu, germà i fidel aliat, Estats Units d'Amèrica (del Nord).

De debò, que tot es tracta d'una qüestió de pilotes. A veure qui en tindrà més. I no n'ha pas tingudes més en Reagan que en Gaddafi, els quals van acaparar tota l'atenció de l'opinió pública el dimarts 15 d'abril. Els qui més en van tenir, van ésser els del futbol. Sí, el Barça, el Madrid i l'Atlètic de l'idem, que en els partits jugats l'endemà, el dimecres 16, no únicament es classificaven per jugar les finals de la Copa d'Europa, la Recopa i la UEFA, sinó que també aconseguïen distreure l'atenció d'aquells qui la matinal anterior tenien les pilotetes tan enlairades que haurien pogut interceptar els bombarders USA, que venien d'Anglaterra per anar a bombardejar Trípoli i Benghasi (o quan en tornaven, que «tanto monta...»), en el suposat cas, evidentment, que aquests bombarders sembradors de pau haguessin utilitzat el «cielo español».

Però, guanya el Barça..., el Madrid..., i l'Atlètic de l'idem..., i s'han esgotat les possibilitats de perill a la Mediterrània, ja no cal pensar-hi més. I, si a les victòries d'aquests clubs de futbol hi afegim les pilotes —que, pobres, també en tenen— dels braus que es toregen a la «Feria de Sevilla», l'atenció d'aquells qui d'una manera o altra hem d'anar curtint la pell de brau ja es centra cap a una altra cosa i, a més, ens diuen, per alt enllà, que els de Gaddafi són els qui han rebut, ja sabem qui és el bo i qui el dolent, perquè sempre hem vist que els bons són els que guanyen.

Ara ja no cal pensar en aquelles tranquil·litzadores declaracions que va fer per la ràdio el ministre Fernández Ordóñez la una de la matinada del dimarts, en el sentit que les actuacions a la Mediterrània es farien a través de vies polítiques i diplomàtiques. Mai per la via militar. Tot això ho havien acordat, assumit i signat, els ministres d'Afers Estrangers de la CEE (el d'Anglaterra també), i al cap d'una hora es bombardejava Líbia. Visca la CEE i l'OTAN, que garanteixen l'autonomia dels estats incorporats!

És ben bé una qüestió de pilotes. D'unes pilotes que van quedar al descobert quan els pantalons dels ministres de la «Comunidad de los Doce», entre en Reagan i la Thatcher, els van situar a l'alçada dels turmells. Però, qui se'n recorda? Tot ha passat. El Barça és a la final, el Madrid també, i l'Atlètic d'idem, idem. Ah, i els braus corren a la Maestranza, que també és molt important.

Aquí no ha passat res. I és que ja ho deia el Govern, «está todo controlado». Tan «controlado», que a la foguera de Sant Joan ja hi podem cremar un nou govern central i centralista que haurà sortit elegit poques hores abans que s'encengui la Flama del Canigó.

Fidel Balés i Juanola

SUCCEÍ A BESALÚ

Camí del Candell s'hi troben les restes d'un antic monument dedicat a uns herois d'una de les guerres carlines. Segurament que molta gent de la que hi passen no hi presten la més petita atenció, però si continués essent com fou fins a l'any 1939, sí que cridaria l'atenció.

Avui, del monument sols en resten el peu de pedra i una petita columna de ferro. Aquesta columna estava rematada per una creu, a la qual posteriorment s'afegí una placa que, tot fent memòria del fet pel qual s'havia aixecat, en cridava més l'atenció. Així era més fàcil llegir el motiu d'aquest monument.

Actualment, sols una inscripció feta amb lletres en relleu al peu de la columna de ferro diu poc més o menys que fou dedicat «als trenta-tres liberals afusellats en aquest lloc per les hosts carlines».

Tots els qui tenim uns quants anys hem sentit a parlar de les guerres carlines que hi va haver a Es-

panya quan va regnar la reina Isabel II. Els partidaris d'un oncle seu anomenat Carles van aixecar-se en armes en contra del fet d'haver estat elegida Isabel. I per aquest motiu hi hagueren molts combats en diferents indrets de la geografia nacional. I, com se suposa, també a les nostres comarques.

No foren unes guerres amb fronts estables. Foren més aviat unes guerres de guerrilles que obligaven a continuats desplaçaments. Els presoners que hom podia fer seguien els combatents. I la sort dels presos depenia de la bona o mala lluna dels dirigents a les mans dels quals anaven a parar.

En certa ocasió fou una columna carlista amb presoners que es veïeren obligats a fer els mateixos desplaçaments que els qui els havien agafat. Sembla que amb motiu d'haver-se de desplaçar determinaren desfer-se dels presoners, no pas alliberant-los, sinó afusellant-los.

I ho feren en el mateix lloc on les restes del monument ens ho recorden. Aprofitant que el camí

està una mica aixecat en camps a cada banda, col·locaren els presos en el camí i els afuselladors en una banda. A l'ordre de «foc» sortiren els trets dels fusells i caigueren els presoners en nombre de trenta-tres. Però no continuaren l'execució amb el que s'anomena (no sabem per què) «tret de gràcia», consistent a rematar els qui podien quedar vius. Al contrari: donaren l'ordre que si n'hi havia algun que hagués quedat viu podia aixecar-se, que quedava perdonat. Se n'aixecà un, que encara visqué força anys, el qual fou conegut en endavant per «en Martí afusellat».

Aquesta és la història que ens recorden aquelles restes. En aquell indret es celebrà, durant força anys, una cerimònia recordatòria de semblants fets, precisament en la data del 19 de març, en recordança d'aquell 19 de març de 1874 en què trenta-tres liberals foren afusellats en aquell lloc.

La creu i la placa que remataven el monument, foren retirades a partir de 1939.

Josep Durantón

*Bon servei i bon preu
a CAL RENOC el trobareu*

c/. Canó, 8
Tel. 59 01 79 - BESALÚ

Perruqueria **MERCÈ**

c/. Fluvià, s/n.
Tel. 59 00 13 - BESALÚ

L'Emissora

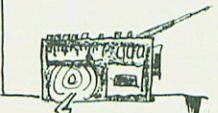
GUÓ : JESÚS GARCÍA I GIL
DIBUXTOS : JESÚS 1986

HI HAVIA UNA VEGADA UNA COLA DE GENT QUE S'AVORRIA EN UN POBLE SENSE IMAGINACIÓ

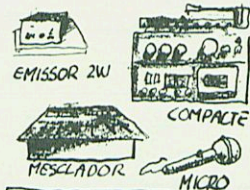
LA ÚNICA SORTIDA A TOT AIXÒ ÉS MUNTAR-NE UNA DE GROSSA !

ACABAVA DE NÈIXER

RÀDIO BESALÚ !

EL PART, PERÒ FOU AMB CESSÀRIA

TOT PRESTAT !!

MOLT RÀPIDAMENT COMENÇAREN LES SEVES EMISSIONS.

ENCARA QUE LES "RECEPCIONS" NO EREN TAN BONES COM CALDRIA ESPERAR

RÀDIO. SCRWOHFF
BES-NÏCC-SALÚ
CENT-CRIIIECK
DOS PUNT CHAF
DE LA STRE-
CRCRIIIEFE
EME CHOF

MALGRAT TOT, LA BONA VOLUNTAT DEL PERSONAL SUPERAVA TOTS ELS OBSTACLES. SOBRE TOT EL MÉS GRAN : LA INCOMPRESIÓ DE LA GENT

ON VAS AMB TOT AIXÒ ?

A FER UN PROGRAMA A RÀDIO BESALÚ

NO. NO ESTAVEN BOIXOS. I NO TARDAREN MOLT EN FER SOCIÉS. CANVIAREN L'EQUIP

I BEN AVIAT COMENÇAREN A DEMOSTRAR DEL QUE EREN CAPASSOS

NI L'AJUNTAMENT S'HO ACABAVA DE CREURE

POT SER SÍ QUE S'EN SORTIRAN, TU

I AIXÒ QUE L'EMISSORA ÉS MUNICIPAL.

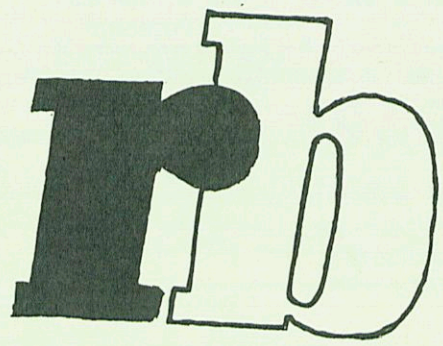
PER QUÈ A L'IGUAL QUE EL MUNICIPI, RÀDIO BESALÚ SOM TOTS

R.B. 102.9
DÍGUI ?
...
UN MOMENT QUE SORTIRÀ A L'AIRE

NO, A L'AIRE NO, QUE ESTIC MOLT REFREMAT

TOT AIXÒ I MÉS ÉS ...

CONTINUARÀ ?

Ha col.laborat en aquest número:

CAIXA D'ESTALVIS PROVINCIAL